

CES

CENTRUM EKONOMICKÝCH STUDIÍ VŠEM

4

ISSN 1801-1578 (elektronická verze)
ISSN 1801-6871 (tištěná verze)

vydání 4 / ročník 2007 / 28. 2. 2007

Bulletin CES VŠEM

V TOMTO VYDÁNÍ

Bulletin obsahuje shrnutí poznatků výzkumu CES VŠEM za rok 2006 v oblasti konkurenceschopnosti, inovační výkonnosti a informační společnosti publikovaných v samostatných studiích. S jejich obsahem seznámí série seminářů ČSE pořádaných v dubnu 2007.

Konkurenční výhoda ČR v globalizované ekonomice

A. Kadeřábková (strana 1)

Konkurenceschopnost odvětví v České republice

M. Rojíček (strana 2)

Institucionální faktory růstu výkonnosti národních inovačních systémů

K. Müller (strana 3)

Řízení kvality podnikové informatiky

J. Basl, J. Pour (strana 4)

Konkurenční výhoda ČR v globalizované ekonomice

Hodnocení pozice České republiky v procesu globalizace znalostně založených faktorů se zaměřuje zejména na technologicky náročný obchod a přímé zahraniční investice do kvalitativně náročných aktivit a kvalifikované pracovní síly. V případě **základních charakteristik** v oblasti přímých zahraničních investic se staré členské země EU potýkají v souhrnu s poklesem jejich přílivu ve prospěch nových členů EU a rozvíjejících se trhů. Nové členské země nicméně také usilují o přilákání většího podílu kvalitativně náročných segmentů nadnárodního hodnotového řetězce (výzkumu a vývoje, strategických služeb). Jejich faktorové vybavení se však značně liší od vyspělých zemí, protože je závislejší na přejímaných znalostech oproti vlastním inovačním schopnostem. V oblasti ekonomické migrace se nové členské země vyznačují především dosud menším významem imigračních toků i cizinecké komunity. Emigrace za prací má spíše krátkodobý charakter a převažují v ní méně kvalifikovaní pracovníci.

Dosud vysoká **nákladová/cenová konkurenceschopnost** ČR vůči starým členským zemím EU se postupně oslabuje. Všechny nové členské země současně čelí výzvě ještě levnějších konkurentů (jihovýchodní a východní Evropy, Číny atd.). Žádoucí je tedy růst významu kvalitativně založené konkurenční výhody. ČR je velmi otevřená ekonomika se silnou *geografickou koncentrací a komoditní specializací* obchodu. Význam rozvíjejících se trhů v obchodu ČR je zatím poměrně nízký, ale velmi rychle se zvyšuje (zejména podíl dovozu z asijských zemí). Soustavně se zvyšuje rozsah *internacionalizace produkce a obchodu* ČR, což se projevuje v podílu intraodvětvového obchodu (meziodvětvový obchod naopak klesá). Zároveň se zvyšuje podíl obchodu odvětví vyšší technologické náročnosti zejména v pobočkách zahraničních firem. Jejich kvalifikační a výzkumná náročnost je zatím spíše nízká, nicméně představuje potenciál technologického transferu. Roste i vývoz high-tech odvětví, je však založen převážně na montážních operacích.

V případě **přilivů přímých zahraničních investic** ukazuje vývoj v posledním období odlišnosti mezi starými a novými členskými zeměmi při stále významnější globální roli asijského regionu. Podíl přílivu PZI na tvorbě hrubého fixního kapitálu i podíl zásoby PZI na nominálním HDP v nových členských zemích už převýšil v roce 2004 průměr EU-15. Česká republika v tomto vývoji sehrává dominantní roli společně s Polskem a Maďarskem. *Význam PZI* v ČR se projevuje zejména v produktivitě a vývozní výkonnosti sektoru pod zahraniční kontrolou, výrazné jsou i dopady na trh práce v procesu restrukturalizace (uvolňování pracovní síly) a rostoucí nesoulad kvalifikační nabídky a poptávky. Oblast střední a východní Evropy je posuzována příznivě i hlediska budoucích vyhlídek pro *zahraniční investory*, nicméně se objevují upozornění na rizika oslabování nákladové výhody ve prospěch vzdálenějších východních a jižních (méně rozvinutých) sousedů.

V probíhajícím procesu realokace kvalitativně náročných segmentů nadnárodního hodnotového řetězce z vyspělých zemí do zemí znalostně méně rozvinutých je pro nové členské země EU klíčovou otázkou, zda a v jakém rozsahu se budou podílet na tomto globálním trendu. Šetření názorů zahraničních investorů v případě *fragmentace produkčního řetězce* ukazuje zaostávání ČR zejména ve velikosti a dostupnosti pracovní síly a specifických kvalifikací a zkušeností, dále v daňových a regulačních nákladech a

v bezpečnosti duševního vlastnictví. Celkově však ČR patří v tomto srovnání k nejlépe hodnoceným zemím globálního žebříčku. V případě přímých zahraničních investic do aktivit *výzkumu a vývoje* je region střední a východní Evropy hodnocen investory velmi příznivě, téměř čtvrtina zde předpokládá růst výdajů do výzkumu a vývoje (v asijských zemích je to nicméně až polovina). Z hlediska determinant lokalizace těchto výdajů zaostává ČR především v dostupnosti lidských zdrojů pro výzkum a vývoj, intenzitě vazeb mezi podnikovým sektorem a vysokými školami, v úrovni vlastního vědeckého a inovačního výstupu a využití rizikového kapitálu. Zahraniční firmy se v ČR stále významněji podílejí na *znalostně náročných aktivitách* – pokrývají téměř polovinu výdajů podnikatelského sektoru na výzkum a vývoj, ve zpracovatelském průmyslu dokonce 65 % (ve službách ale méně než čtvrtinu). Náročnost ekonomických aktivit na výzkum a vývoj (VaV intenzita) v ČR zatím ale zaostává za vyspělými zeměmi (kromě odvětví motorových vozidel) a inovační aktivity českých podniků jsou převážně založené na přejímaných znalostech.

Institucionální podmínky PZI v České republice jsou (až na výjimky) poměrně příznivé ve srovnání s ostatními členskými zeměmi EU-15 a v průběhu času se zlepšují. Horší je nicméně pozice ČR ve srovnání s novými členy ze zemí střední a východní Evropy (EU-8). *Formální omezení* PZI patří v ČR k nejnižším v EU (těsně pod průměrem). Výraznější omezení vykazují pouze odvětví výroby a distribuce elektřiny, v menší míře odvětví dopravy, profesních služeb a financí (nad průměrem EU). Konkurence *daňových sazeb* je velmi diskutovaným tématem zejména v některých starých členských zemích. Podle výpočtů tzv. skutečné daňové sazby zaujímá ČR poslední místo v EU-8, tj. s nejvyšší sazbou. Podle ukazatelů *regulace pracovního a produktového trhu* vykazuje ČR podprůměrnou ochranu zaměstnanosti, nicméně druhou nejvyšší hodnotu dílčí složky individuální ochrany před propuštěním. V případě konkurence na produktových trzích došlo v ČR k výraznému zlepšení, avšak úroveň regulace stále přesahuje průměr EU, mezi členskými zeměmi patří dokonce k nejvyšším. Administrativní regulace je výraznější oproti ekonomické, vnitřní politiky jsou regulovanější oproti vnějším politikám. Na sektorové úrovni vykazuje ČR nejsilnější regulaci v letecké dopravě a plynárenství a dále v právnických a účetních povoláních (profesní služby).

V případě **ekonomické migrace** se projevují výrazné rozdíly mezi zeměmi EU ve vývoji, rozsahu a struktuře migračních toků, včetně zdrojových zemí imigrantů. V ČR dochází k postupnému nárůstu čistého přírůstku přistěhování. Podíl cizinců na celkové populaci ale zůstává v rámci EU stále spíše nízký (2,7 % oproti 7,7 % v EU). Soustavně také roste *zaměstnanost cizinců* v ČR, přičemž specifickým je velmi vysoký podíl Slováků (39 %) a Ukrajinců (28 %). V roce 2005 imigrace i zaměstnanost cizinců v ČR výrazně vzrostly a na tomto nárůstu se podílejí právě především uvedené dvě skupiny. Zaměstnávání cizinců je značně regionálně koncentrované – tj. především v Praze a dále v okresech s vysokým podílem na přílivu PZI. Cizinci v ČR vykazují vyšší zaměstnanost a nižší nezaměstnanost oproti rodilé populaci. Jejich profesní struktura je ale nepříznivá – převažují manuální profese (více než tři čtvrtiny) s výrazným podílem profesí nízkokvalifikovaných (téměř polovina). V tomto segmentu lze sledovat nahrazování rodilých pracovníků zahraničními (včetně obsazování míst dotovaných v rámci investičních pobídek).

Konkurenceschopnost odvětví v České republice

Výrazný příspěvek průmyslu k růstu ekonomiky v roce 2005 ve výši 4,7 % byl způsoben vysokou dynamikou tempa růstu hrubé přidané hodnoty, která meziročně vzrostla o 15 % (v sektoru služeb byl růst pouze 2,4 %). HPH v průmyslu v roce 2005 tak ještě zrychlila tempo růstu oproti roku 2004, kde dosáhlo 8,9 %. Růst průmyslové produkce vysoce převyšoval růst v zemích EU, přičemž ze sousedních ekonomik rostla průmyslová produkce v roce 2005 rychleji pouze v Maďarsku, pomaleji naopak v Polsku a na Slovensku. K výrazně rostoucím odvětvím z hlediska přírůstku průmyslové produkce v roce 2004 patřila také odvětví automobilového průmyslu a výroby elektrických a optických přístrojů. Z konjunktury v automobilovém průmyslu těžilo zejména odvětví výroby pryžových a plastových výrobků. Nedařilo se naopak textilnímu a kožedělnému průmyslu, kde byl vývoj produkce nepříznivě ovlivňován problémy s odbytem v souvislosti s dovozem levné produkce z Číny.

Celkově patří v ČR k dynamickým spíše **technologicky náročná odvětví**, výjimkou je dřevozpracující průmysl, který má v ekonomice dlouhodobě stabilní pozici. Reálná stavební produkce po roce 2000 vlivem ekonomického oživení zaznamenala v průměru 5% roční nárůst. Výrazný vliv na to mělo oživení bytové výstavby rozšířením hypotečních úvěrů a také rostoucích investic do dopravní infrastruktury a výstavba průmyslových a administrativních center. V oblasti služeb patřil k nejrychleji rostoucím sektorům v období 1996 – 2000 sektor podnikatelských a finančních služeb, v období 2001 – 2004 to byl sektor dopravy a spojů.

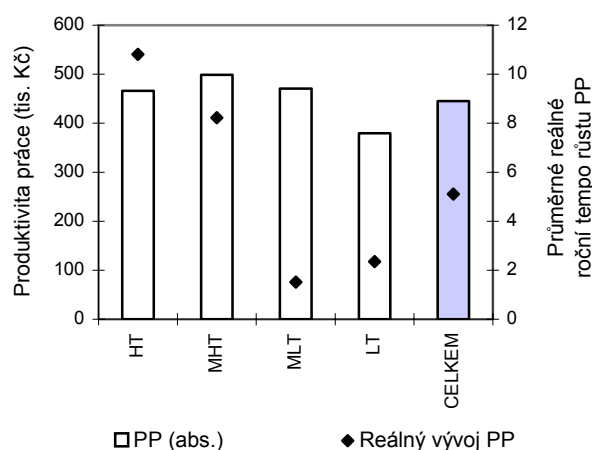
Následující obrázek vyjadřuje charakteristiky jednotlivých skupin aktivit na různé úrovni technologické náročnosti. Je zřejmé, že odvětví s vysokou úrovní technologické náročnosti nepatří ve srovnání s ostatními skupinami k odvětvím s nejvyšší úrovní produktivity práce. V roce 2005 byla nejvyšší úroveň produktivity práce ve skupině odvětví s nižší technologickou náročností a high-tech odvětví byla v úrovni produktivity až na třetím místě. Nejvyšší úroveň produktivity ve skupině high-tech odvětví byla ve farmaceutickém průmyslu, a to téměř dvojnásobná oproti průměru v high-tech odvětvích.

Na druhé straně však skupina high-tech odvětví zaznamenala v letech 2001 až 2005 nejvyšší dynamiku produktivity práce, a to o 10,8 % v průměru ročně, což byl více než dvojnásobek průměru zpracovatelského průmyslu. I v dynamice produktivity práce v rámci high-tech odvětví však existovala silná variabilita, kdy výroba komunikační techniky zaznamenala více než 20% roční nárůst, zatímco ve výrobě letadel produktivity práce klesala o 8,5 % ročně. Relativně nejsilnější pozici z hlediska hladiny i dynamiky produktivity práce má v ČR skupina středně technologicky náročných odvětví. Ta má zhruba třetinový podíl na tvorbě přidané hodnoty zpracovatelského průmyslu a o 12 % vyšší úroveň přidané hodnoty než je průměr zpracovatelského průmyslu. Také dynamika přidané hodnoty je nadprůměrná (v průměru o 8,2 % ročně), a to téměř ve všech odvětvích v rámci této skupiny (s výjimkou výroby ostatních dopravních prostředků).

V ČR dosahuje **produktivita práce** ve zpracovatelském průmyslu zhruba třetiny průměru EU-25. Vyšší ze srovnávaných zemí je úroveň produktivity po přepočtu nominálním kurzem v Maďarsku a zejména ve Slovinsku,

nejnižší úroveň je naopak v pobaltských zemích (v Lotyšsku jen zhruba pětina průměru EU). Z jednotlivých odvětví je v ČR relativní úroveň produktivity vůči EU-25 nejvyšší v dřevozpracujícím průmyslu a ve výrobě dopravních prostředků (více než 40 % průměru EU-25). Nejvyšší úroveň produktivity ve všech odvětvích je ve Slovinsku, kde se ve většině případů blíží nebo přesahuje úroveň 50 % průměru Evropské unie.

Srovnání úrovně a dynamiky produktivity práce ve zpracovatelském průmyslu (průměr let 2000 – 2005)

Poznámka: Technologická náročnost: HT - vysoká, MHT - středně vysoká, MLT - středně nízká, LT - nízká.
Pramen: ČSÚ, Databáze RNU

Analýza klíčových odvětví ukázala, že nadprůměrných hodnot dosahuje zejména průmysl zpracování dřeva, ale také rafinérský průmysl, ocelářský průmysl, energetika, stavebnictví a v sektoru služeb pak doprava a spoje a podnikatelské a finanční služby. V roce 2004 se tak změnil obraz ekonomiky proti roku 1995, kdy k nadprůměrným odvětvím patřila výroba vlákniny a papíru a také výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, ale podprůměrných hodnot dosahovala odvětví stavebnictví, dopravy a spojů a finančních a podnikatelských služeb. Pozice dřevozpracujícího, ocelářského a energetického průmyslu se naproti tomu nezměnila.

V posledních několika letech se v souvislosti s výrazným **přilivem přímých zahraničních investic** podstatně zvýšila dynamika českého vývozu do zemí Evropské unie. Zároveň s tím se mění i komoditní struktura vývozu, kde stále větší podíl získává strojírenství a v jeho rámci zejména automobilový průmysl. Proexportní efekt zahraničních investic začal převažovat nad vlivem dovozu investičních statků v první fázi cyklu PZI.

Potenciálním problémem obchodní bilance může být silná geografická **koncentrace zahraničního obchodu** s Německem a produktová specializace na odvětví spojená s automobilovým průmyslem. V dovozu se zeměmi EU-15 převládají stroje a dopravní prostředky, z nových členských zemí EU jsou dováženy převážně méně technologicky vyspělé produkty. Největší příspěvek k obchodní bilanci mají technologicky středně náročná odvětví (zejména automobilový průmysl), high-tech odvětví svůj příspěvek postupně zvyšují, zůstává však záporný.

Institucionální faktory růstu výkonnosti národních inovačních systémů

Text reaguje na současně probíhající diskusi o potřebě kritického přepracování **koncepte národního inovačního systému (NIS)**, hodnotí její relevantní témata a ověřuje nové teoretické podněty při analýze inovačního systému v ČR.

Nejprve jsou diskutovány koncepční otázky, poté je uvedena analýza relevantních oblastí inovačního systému v ČR. Podněty k přehodnocení konceptu NIS jsou stimulovány zejména novými poznatky, které přinášejí rozvinuté databáze o inovacích. Zejména poznatky o diverzitě podnikatelského sektoru NIS a rozdílné dynamice inovujících firem vedou k námitce, že koncepte NIS nedostatečně reflektuje změny v mikroúrovni analýzy. Na tyto kritické námitky reaguje i revize European Innovation Scoreboard 2005 (EIS 2005). Další kritický pohled na koncepci NIS se formuje na bázi koncepčních i empirických poznatků o jeho internacionalizaci, které však zatím umožňují charakterizovat spíše rozsah internacionalizace NIS než jeho strukturu a vnitřní dynamiku.

Klíčová témata, která jsou uplatňována v diskusi o změně konceptu NIS, jsou diskutována ze dvou hledisek. Diskuse k problematice podnikatelského sektoru poukazuje na potřebu přesnějšího pojetí inovujících firem. Mělo by lépe vyjádřit rostoucí podmíněnost mezi **vnitřními inovačními zdroji firem** a mezi **zdroji**, které se nabízejí **v rámci jeho podnikatelského prostředí**. Pro charakteristiku této souvislosti jsou důležitá dvě koncepční témata: **téma učící se firmy** a **téma sítě**. Obě témata vystihují změny v organizaci a koordinaci inovačních činností, poukazují na význam kvalitativních faktorů při růstu inovací a představují produktivní příspěvek k institucionální analýze NIS. Oba přístupy poukazují na sociální souvislost mezi tvorbou poznávacích zdrojů firem a mezi jejich organizací i technicko-výrobní strukturou. Určité organizační struktury stabilizují a podporují efektivní tvorbu a šíření inovací a tvorba a šíření dalších generací inovací je omezoována existujícími organizačními a technicko-výrobními strukturami. Tento závěr je podpořen i odkazem na shodné poznatky o institucionální diverzitě, dynamice a zakotvenosti současného kapitalismu, které dnes nabízejí studia institucionálního rámce současných ekonomik a společností. Tematika sítě je aktivně využívána při analýze míry a povahy internacionalizace NIS, avšak koncepční představy i empirické poznatky o důsledcích globalizace na NIS jsou zatím v počátcích.

V analytické části jsou využity výše uvedené koncepční poznatky. Zde je také testována teze o dynamizujícím potenciálu podnikatelského sektoru v ČR a jeho vlivu na růst a transformaci domácího NIS, která vyplynula z předcházejících studií. Pokud se podnikatelský sektor stává dynamizujícím faktorem NIS, pak je důležité sledovat nejen jeho vnitřní dynamiku a strukturní změny, ale také jeho vliv na prostředí a transformaci celého NIS.

Při analýze podnikatelského sektoru jsou využity tři metodické přístupy a databáze: **longitudinální analýza** inovujících firem na bázi tří statistických šetření (1999-2005), analýza sektorů NIS podle pokročilejší **metodiky EIS 2005** a analýza sektorů NIS podle **metodiky EXIS**. Získané poznatky ukazují, že domácí

inovující firmy zaujímají přední pozici v rámci nových členských zemí, avšak ve svém růstu jsou v současnosti limitovány dvěma podstatnými strukturními bariérami: (i) strategickou orientací na přejímání inovací od jiných firem (viz tabulka) a (ii) nízkou úrovní správy jak v rámci firem, tak v rámci NIS. I v této analýze se ukazuje, že domácí NIS disponuje zdroji, které umožňují růst strategických a příležitostných typů inovujících firem, ale tyto zdroje nejsou zatím v „dosahu“ inovujících firem, „leží ladem“. Analýza také testuje předpoklad o vlivu oborové struktury na domácí inovační výkonnost. Lze konstatovat, že tento strukturní profil se již dosti přibližuje standardní situaci v EU. Podle podílu a dynamiky jednotlivých oborů se výrazněji profiluje inovační potenciál firem v oblasti chemického průmyslu, zpracování dat a výroby strojů a zařízení.

Typy inovujících firem ve vybraných zemích podle metodiky EXIS (všechny obory zpracovatelského průmyslu a služeb, v %)

	Strategický	Příležitostný	Upravující	Přebírající	Neinovující firmy
Finsko	13,0	19,0	10,0	3,0	55,0
Rakousko	8,0	12,0	20,0	9,0	51,0
EU-19	8,4	11,6	10,0	8,0	62,0
Maďarsko	4,0	6,0	7,0	6,0	77,0
Slovensko	8,0	8,0	4,0	1,0	79,0
ČR	5,0	7,0	3,0	15,0	70,0

Pramen: Arundel Hollanders, 2005; EU-19 vlastní propočty podle údajů CIS-3.

Poznatky EIS 2005 začleňují domácí NIS do skupiny dohánějících zemí. Další souhrnné tematické ukazatele naznačují příznivější pozici domácího NIS v oblasti aplikace a tvorby vědění, méně příznivou v tématech stimulantů inovací včetně podnikatelského prostředí. V případě ukazatele aplikace jde zejména o aktuální faktory spojené s růstem zaměstnanosti v oborech střední a vysoké techniky a vývozem produktů z těchto oborů. Pozitivní vliv ukazatelů tvorby vědění má spíše latentní vliv – poukazuje na relativně dobrou úroveň vzdělání a akademického výzkumu, jejichž využití však zatím vázne.

Analýza mezinárodního kontextu využila údaje o rozsahu mezinárodních zdrojů, které jsou uplatňovány v růstu domácího výzkumu a vývoje, a údaje o postavení firem se zahraniční účastí v segmentu inovujících firem v ČR (šetření inovací - TI 2003). Z obou analytických podkladů vyplývá, že rozsah zahraničních zdrojů je v obou oblastech zatím spíše nižší (3-4 % ve VaV zdrojích; 20-25 % v počtu inovujících firem), avšak jejich distribuce je orientována na obory s vysokým růstovým potenciálem. V případě inovujících firem se zahraniční účastí je jejich působení z poloviny orientováno na obory vysoké a střední techniky a je soustředěno spíše do velkých firem, jedna čtvrtina z nich působí v malých a středních firmách. Podle zjištěných údajů lze tedy konstatovat, že mezinárodní vlivy se prosazují spíše **prostřednictvím inovujících firem než zahraničních výdajů na výzkum a vývoj**. V obou směrech tohoto mezinárodního vlivu stojí v popředí zejména obory střední a vysoké techniky.

Řízení kvality podnikové informatiky

Kvalitu podnikové informatiky a její dopad na konkurenceschopnost ovlivňuje několik podstatných faktorů, k nimž patří celkový charakter informačního a ekonomického prostředí státu, formulovaného obvykle jako dosažená úroveň rozvoje informační společnosti. Dalšími významnými vlivy je stav a perspektivní trendy nabídky produktů a služeb na trhu ICT a na druhé straně dosahovaná kvalita řízení podnikové informatiky na straně podnikatelských subjektů. K uvedeným faktorům směřoval výzkum v oblasti ICT, přičemž zde shrnujeme jeho hlavní poznatky.

Z informačních zdrojů a dostupných statistik (EUROSTAT, OECD, ČSU atd.) je zřejmé, že **dochází k pozitivním posunům** v uplatňování a rozšíření aplikací ICT v ČR, ve srovnání se zahraničím však **zůstávají výrazné rozdíly**.

V dostupnosti ICT a **připojení k širokopásmovému internetu** ze strany jednotlivců a domácností jako jedné z charakteristik informační společnosti je situace pro domácnosti v ČR značně nepříznivá, neboť zaujímá jednu posledních příček v Evropě (za ČR je jen Řecko). To je důvodem i pro zaostávání v použití internetu pro objednání a nakoupení zboží nebo služeb pro osobní spotřebu. Např. měsíční průměr četnosti nákupů prostřednictvím internetu v EU je 18 nákupů, zatímco v ČR pouhé 3. Obdobně v počtu elektronicky přijímaných objednávek podniky je ČR zhruba na 50 % průměru EU, např. u velkých podniků nad 250 zaměstnanců je to 17 objednávek v ČR oproti 32 v průměru EU.

V oblasti **e-governmentu** je postavení ČR poněkud lepší. Ovšem i přesto je podíl podniků komunikujících s veřejnou správou elektronicky za průměrem EU, zatímco v ČR je to 32 %, v EU-25 44 %, ale v SR již 45 %. Je zřejmé, že nezbytnými předpoklady dalšího rozvoje v této oblasti je liberalizace sektoru telekomunikací, zvyšování nabídky nejrůznějších služeb v elektronické komunikaci s veřejnou správou, rozvoj služeb v rámci **Portálu veřejné správy** a postupná integrace informačních systémů a zdrojů v rámci veřejné správy. Předpokládá se, že informační jádro e-governmentu budou nadále tvořit tři centrální registry – **registr územní identifikace a adres, hospodářský registr a registr obyvatel**.

Dalším významným tématem řešeným v souvislosti s rozvojem informační společnosti je otázka bezpečnosti sítí a informací a zajištění interoperability státních informačních systémů. V říjnu roku 2005 byla zpracována a schválena Národní strategie informační bezpečnosti České republiky, která je v současnosti postupně naplňována.

Trh ICT se v zemích OECD a obdobně v ČR vyvíjí stabilně, v roce 2006 činil nárůst cca 6 %, přičemž tempo tohoto růstu se mezi zeměmi OECD postupně vyrovnává. Některé segmenty ICT trhu vykazují zvláště vysokou dynamiku, zejména investice do internetových technologií a aplikací, mobilních aplikací a aplikací typu business intelligence nebo aplikací pro řízení podnikového obsahu.

Orientace obchodu v ICT a přímých zahraničních investic se výrazně změnila s přesunem výroby a služeb do zemí mimo OECD a východoevropských zemí. Očekává se, že tyto tendence se mohou ještě dále zesílit tak, jak se do těchto zemí budou přesunovat nejen výroby základních produktů, ale i produktů s vysokou přidanou hodnotou a současně i kvalifikačně náročnější služby, než je tomu v současné době. Zejména výrobci ICT z Asie zaznamenávají mimořádně rychlý nárůst produkce a služeb především díky levné

pracovní síle a tak Čína a Indie získávají stále významnější podíl na trhu ICT.

V ČR je ICT trh rovněž vysoce dynamický s rychlým tempem změn a tedy jednou z klíčových současných otázek pro dodavatele, ale i zákazníky je aktuální úroveň nasycenosti trhu především různými typy aplikací, např. celopodnikovými aplikacemi, aplikacemi business intelligence atd. Z provedeného průzkumu v roce 2006 vyplynulo, že právě segment trhu **celopodnikových aplikací** patří k těm s nejvyšší nasyceností (kolem 80 %), zatímco trh s aplikacemi typu **business intelligence** nebo **e-business** vykazují relativně nižší hodnoty, ale naproti tomu vysoká tempa růstu kolem 10 %.

Z pohledu dlouhodobých trendů se na českém trhu celopodnikových aplikací projevuje jasná tendence ke zvyšování procentuálního podílu nákladů za správu a údržbu informačního systému oproti nákladům na licence. To i souhrnně znamená, že v dalších letech můžeme očekávat ještě intenzivnější přesun zájmu dodavatelů i zákazníků do oblasti služeb.

V oblasti řízení a rozvoje kvality podnikové informatiky se výsledky řešení opírají o vlastní průzkum realizovaný mezi třemi skupinami respondentů – pracovníky vrcholového managementu, středního managementu a informatických útvarů.

Jednou z hlavních sledovaných charakteristik byla obsahová podstata dosahovaných efektů v informatice. Z tohoto hlediska převládají efekty spojené se zvyšováním procesní výkonnosti firmy a kvality jejího řízení (47 % odpovědí). Na střední úrovni (kolem 23 %) se pohybují odpovědi, které akcentují ekonomické efekty. Na druhé straně se ukazuje jako velmi nízké (10 %) uplatnění informatiky jako přidané hodnoty k základním poskytovaným produktům a službám, tj. např. v podpoře projektových a návrhových prací.

Hodnoty spojené se zvyšováním kvality řízení a procesní výkonnosti firmy jsou velmi pozitivní, zejména je třeba zdůraznit vysoké hodnoty ze skupiny top managementu (téměř 50 % pro procesní výkonnost a 70 % pro zvyšování kvality řízení). To potvrzuje i očekávané trendy v narůstající poptávce po projektech zvyšujících kvalitu řízení, zejména Business Intelligence, řízení pracovních toků, řízení vztahů k zákazníkům a případně další.

Druhým klíčovým hlediskem v průzkumu je analýza významu informatiky pro podnik vzhledem k jeho uplatnění na trhu, tj. řeší otázku, **co informatika pro konkurenceschopnost podniku na trhu znamená**. Z průzkumu vyplývá, že převažující procenta odpovědí se vází k základnímu zajištění provozuschopnosti firmy, tj. zajištění účetnictví a finančních operací, běžných obchodních transakcí apod. Tato hodnota byla nejvyšší u všech třech skupin respondentů, ve skupině top managementu je to dokonce téměř 80 % odpovědí. Obdobně značnou podporu má mezi respondenty posilování **image podniku**, a to jak ve skupině top managementu (41 %), tak středního managementu (33 %).

Výsledky průzkumu rovněž potvrdily vstupní hypotézu, že jedním z klíčových problémů úrovně a kvality podnikové informatiky je kvalita jejího řízení. To pak sebou nese špatně nastavené priority v nasazování a uplatňování aplikací, chyby ve specifikaci služeb a jejich zajištění interními nebo externími poskytovateli a další.